

Bilişim Etiği İnternet

H. Turgut Uyar

2004-2015

1 / 36

License

© 2004-2015 H. Turgut Uyar

You are free to:

- Share – copy and redistribute the material in any medium or format
- Adapt – remix, transform, and build upon the material

Under the following terms:

- Attribution – You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
- NonCommercial – You may not use the material for commercial purposes.
- ShareAlike – If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

For more information:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Read the full license:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

2 / 36

Konular

İnternet

Alan Adları
İfade Özgürlüğü
Demokrasi

Toplumsal Etkiler

Sayısal Uçurum
İş Yaşamı

3 / 36

Alan Adları

- alan adlarının dağıtımı adil mi?
- 1998'e kadar: NSF
- “ilk gelen alır”
- başkasının alan adını alma: *sanal çöreklenme*
- 1998'den sonra: ICANN
- kar amacı gütmeyen bir kuruluş
- Uniform Domain-Name Dispute-Resolution Policy
- tescilli markalar geçerli

4 / 36

Anlaşmazlıkların Çözümü

- ▶ WIPO Hakemlik ve Arabuluculuk Merkezi
- ▶ bir alan adının aktarılması için:
- ▶ isim tescilli markayla aynı ya da çok benzer olmalı
- ▶ eski sahibinin bu isim üzerinde hiçbir hakkı olmamalı
- ▶ kötü niyet olmalı

5 / 36

Örnek: TomCruise.com

The Register

Hardware Software Music & Media Networks Security Cloud Public Sector Business Jobs

Print Tweet Alert

Tom Cruise wins TomCruise.com
Decision exposes systemic flaws

By Kieren McCarthy • Get more from this author

Posted in Music and Media, 23rd July 2006 12:59 GMT

WIN - A free one year, 25 user licence of Microsoft Office 365!

Comment Tom Cruise has won his domain namesake, TomCruise.com, from notorious cybersquatter Jeff Bargar.

Bargar contested the complaint and paid for a three-person panel at domain name arbitrator WIPO to decide the issue. In the end though, they **decided** for the movie star and against Bargar - who is a regular at WIPO judgments, having registered hundreds of famous peoples' name which he redirects to his Celebrity1000.com website.

The decision comes as no surprise to anyone who follows the uniform domain resolution policy (UDRP). But Bargar, - indisputably the most infamous domain name registrant - once again highlights flaws and inconsistencies in the UDRP model.

Tom Cruise's lawyers made three basic points: the actor has "common law trademark and service mark rights" in the term Tom Cruise; Bargar was making money from the domain through third-party ads on the Celebrity1000 website; and that internet users were likely to be confused and think that TomCruise.com was affiliated personally with the website.

http://www.theregister.co.uk/2006/07/23/tom_cruise_dotcom_win/
http://www.theregister.co.uk/2004/12/17/ronaldinho_scores_own_domain_name/
http://www.theregister.co.uk/2006/10/13/rooney_wins_dotcom/
http://www.theregister.co.uk/2012/03/19/pope_benedict_cybersquatter/

- ▶ WIPO, TomCruise.com alanını, kaydeden kişiden alıp sinema oyuncusu Tom Cruise'a veriyor (2006)

6 / 36

Örnek: milka.fr

BBC NEWS

Watch One-Minute World News

Last Updated: Monday, 14 March, 2005, 16:50 GMT

E-mail this to a friend Printable version

French designer to lose milka.fr

A French court has ordered fashion designer Milka Budimir to hand over her website to the Kraft Foods company, which owns the Milka chocolate brand.

Judges said the US giant Kraft Foods was entitled to the www.milka.fr website because it had owned the brand long before Mrs Budimir, 58, was born.

Her lawyer said it was regrettable that the rights of a brand had triumphed over the rights of an individual.

Mrs Budimir now has a month to comply with the order.

The court said that "by reserving and using the domain name milka.fr, Mrs Milka Budimir made unwarranted use of the Milka brand name owned by Kraft Foods".

Kraft had suggested that Mrs Budimir launch a new website under the domain name www.milkaouture.fr, the French news agency AFP reported.

Milka Budimir may appeal against the court's ruling

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4348585.stm>

- ▶ Fransız modacı Milka Budimir milka.fr alanını kaydettirmiş
- ▶ Kraft istiyor
- ▶ mahkeme ismi Kraft'a veriyor (2005)

7 / 36

Örnek: Gmail

BBC NEWS

Watch One-Minute World News

Last Updated: Wednesday, 19 October 2005, 14:28 GMT 15:28 UK

E-mail this to a friend Printable version

Google drops Gmail address in UK

By Tim Weber
Business Editor, BBC News website

Gmail, the free e-mail service run by internet search giant Google, will change its name for new UK users.

Following a trademark dispute the mail account will be renamed Google Mail.

London-based Independent International Investment Research says it started using the Gmail name for a web-mail application two years before Google.

Current UK users of Google's service will be unaffected, but a separate trademark dispute forced Google to drop the Gmail name in Germany in May.

Talks between both companies broke down several months ago, after they failed to agree a financial settlement.

Gmail v Google Mail

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/4354954.stm>
<https://mashable.com/2007/10/02/google-german-domain/>

- ▶ Google, İngiltere'de (2005) ve Almanya'da (2007) Gmail ismini kullanamıyor

8 / 36

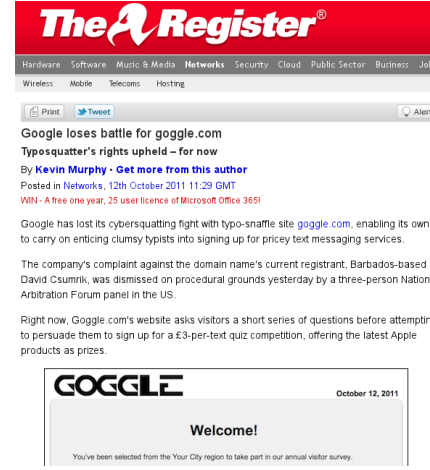
İsim Benzerlikleri

- ▶ benzeyen isimler de anlaşmazlık konusu olabiliyor
- ▶ Microsoft: mikerowesoft.com, mocosoft.com
- ▶ yazım hatasına çöreklenme
- ▶ arama motorları ve tarayıcılar aynı şekilde para kazanmıyor mu?

http://www.theregister.co.uk/2004/01/19/microsoft_lawyers_threaten_mike_rove/
http://www.theregister.co.uk/2004/12/15/mocosoft_beats_microsoft/
http://www.theregister.co.uk/2008/10/23/google_and_typosquatting/

9 / 36

Örnek: Google

http://www.theregister.co.uk/2005/07/11/google_ruling/
http://www.theregister.co.uk/2011/10/12/google_v_goggle/

- ▶ Google, çeşitli alan adlarını kazanıyor (2005):
gogkgle.com, ghoogle.com, gfoogle.com, gooigle.com
- ▶ goggle.com alan adını kazanamıyor (2011)

10 / 36

Örnek: ICANN çıkar çatışmaları

- ▶ ICANN başkanı, yönetim kurulundakilerin çıkar çatışmalarına dikkat çekiyor (2012)

ICANN prez calls out own board over conflicts of interest
Departing chief accused of risking the net
By **Kevin Murphy** - Get more from this author
Posted in **Hosting**, 19th March 2012 15:03 GMT
WIN - A free one year, 25 user licence of Microsoft Office 365!

The board of directors of internet overseer ICANN is said to be fuming after its ethics were called into question by the organisation's outgoing president and CEO.

Rod Beckstrom, who is set to leave the domain name policy group in July, took to the stage at ICANN's public meeting here in San Jose, Costa Rica on Monday to criticise what he called the "tangle of conflicting agendas" on the board.

"ICANN must be able to act for the public good while placing commercial and financial interests in the appropriate context," he said. "How can it do this if all top leadership is from the very domain name industry it is supposed to coordinate independently?"

"There is value in having community members with domain name industry experience but it is equally valuable to avoid even the perception of a conflict of interest," he said.

http://www.theregister.co.uk/2012/03/19/icann_president_calls_out_his_own_board_over_conflicts_of_interest/

11 / 36

İfade Özgürlüğü

- ▶ neler ifade özgürlüğüne girmez?
- ▶ çocuk pornografisi
- ▶ nefret ya da şiddet propagandası
- ▶ suça ya da zararlı davranışa özendirme
 - ▶ nasıl bomba yapılır, nasıl acısız intihar edilir?
- ▶ hakaret

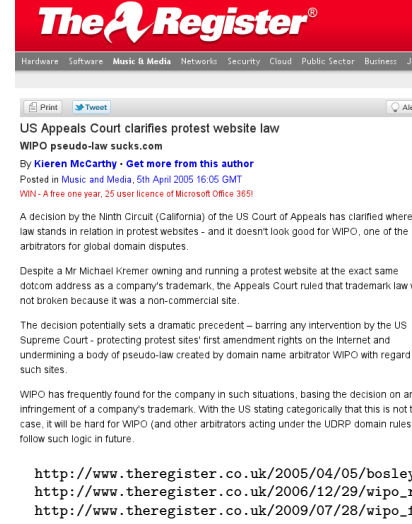
12 / 36

Protesto Siteleri

- ▶ insanlar memnun olmadığı kurumları protesto etmek için site açıyorlar
- ▶ anlaşmazlıklar iki açıdan değerlendiriliyor:
- ▶ sitenin içeriği (yalan, hakaret, ifade özgürlüğü)
- ▶ alan adı (tescilli marka)

13 / 36

Örnek: Air France, Wal-Mart

- ▶ WIPO, airfrancesucks.com, wal-martcanadasucks.com gibi alan adlarını ilgili şirketlere veriyor
- ▶ ABD Temyiz Mahkemesi, ticari amaç gütmeyen protesto sitelerinin ifade özgürlüğüne girdiğine karar veriyor (2005)

14 / 36

Demokrasi

- ▶ İnternet demokratik bir platform mu?
- ▶ İnternet demokrasiye katkı yapıyor mu?
- ▶ İnternet'in demokrasiye katkı yapması beklenmeli mi?

15 / 36

Demokrasiye Katkı

- ▶ *evet*: düşük maliyetle bilgiye erişim sağlıyor
- ▶ *ama*: bilginin önemli bir kısmı yanlış

16 / 36

Demokrasiye Katkı

- ▶ *evet*: insanlar coğrafyadan bağımsız olarak biraraya gelebiliyor
- ▶ farklı insanları ve kültürleri tanımak sivrilikleri törpüler
- ▶ *ama*: kişisel tercihler ters yönde etki yapıyor
- ▶ kendimiz gibi düşünen insanlarla biraraya geliyoruz
- ▶ aşırılıklara kaymak kolaylaşıyor

17 / 36

Demokrasiye Katkı

- ▶ *evet*: bireyler ve azınlık grupları seslerini duyurabiliyor
- ▶ *ama*: kaotik bir platform
- ▶ insanların ilgisini çekmek gerek
- ▶ arama motorlarına kaydettirme
- ▶ kaynak gerektiriyor: güçlüye daha çok güç mü veriyor?

18 / 36

Arama Motorları

- ▶ çoğu insan için İnternet'e giriş noktası arama motorları
- ▶ arama motorlarının sonuçları çok önemli
- ▶ hangi sayfalar gösterilecek?
- ▶ ne sırayla gösterilecek?

19 / 36

Örnek: Google - Çin

- ▶ Çin'den yapılan aramalarda arama sonuçları sansürleniyor
- ▶ Google sansürlü servisini iptal ediyor (2010)
- ▶ içerik sağlayıcı lisansını kaybediyor

<http://www.guardian.co.uk/technology/2010/mar/25/china-microsoft-free-speech-google>

20 / 36

Ağ Tarafsızlığı

- ▶ **ağ tarafsızlığı:**
İnternet'in her kullanıcıya, her uygulama sağlayıcıya ve her taşıyıcıya açık, erişilebilir ve ayrımsız olması
- ▶ aksi örnekler:
- ▶ uygulama engelleme (örneğin VoIP)
- ▶ uygulama bant genişliği kısıtlama (örneğin VoIP)
- ▶ bazı site ya da hizmetlere erişimi engelleme
- ▶ bazı site ya da hizmetlere erişimi önceliklendirme

21 / 36

Ağ Tarafsızlığı İlkeleri

- ▶ her türlü yasal içeriğe ulaşabilme
- ▶ istediği uygulama ve hizmetleri kullanabilme
- ▶ ağa zarar vermediği sürece, istediği aygıtla bağlanabilmesi
- ▶ içerik ve uygulama sağlayıcılar arasındaki rekabetten yararlanabilme

<http://www.computerworlduk.com/in-depth/it-business/3028/net-neutrality-a-simple-guide/>

22 / 36

Örnek: Ağ tarafsızlığı yasaları

- ▶ Şili'de (2010) ve Hollanda'da (2011) ağ tarafsızlığını koruma yasaları çıkıyor

http://www.theregister.co.uk/2011/06/23/netherlands_net_neutrality/

23 / 36

Kaynaklar

Okunacak: Tavani

- ▶ Chapter 9: **Regulating Commerce and Speech in Cyberspace**
- ▶ Chapter 11: **Social Issues II: Community and Identity in Cyberspace**
 - ▶ 11.1. **Online Communities**
 - ▶ 11.2. **Democracy and the Internet**

24 / 36

Sayısal Uçurum

- **sayısal uçurum:** bilişim teknolojilerinden yararlanmada eşitsizlik
- ülkeler arasındaki farklar
- BT kullanıcılarının çoğunluğu Kuzey Amerika ve Avrupa'da
- toplum içindeki farklar
- gelir düzeyi, cinsiyet, fiziksel engeller

25 / 36

Etik Sorunu

- sayısal uçurum bir etik sorunu mu?
- bilgiye erişim
- ekonomik sisteme katılım
- politik sürece katılım

26 / 36

Kadınların Katılımı

- kadınlar bilişim teknolojileri alanında etkin değil
- ilgi duyan az
- kültürel roller: "kadınlar matematik sevmez"
- yüksek eğitim alan daha az
- meslekte çalışan daha da az
- doğumdan sonra geri dönmek zor
- yönetici pozisyonlarında çalışan çok az

27 / 36

Örnek: Türkiye

- Türkiye'de bilişim alanında kadınların oranı diğer ülkelere göre yüksek
- lisede matematiğin zorunlu olmasına bağlanıyor

http://www.theregister.co.uk/2005/08/15/women_it_maths_mandatory/

28 / 36

Fiziksel Engellilerin Katılımı

- ▶ fiziksel engelli kullanıcıların kullanımı için yönergeler
- ▶ World Wide Web Consortium (W3C):
Web Accessibility Initiative (WAI)

29 / 36

İnternet Erişimi

- ▶ İnternet erişimi pozitif bir hak olmalı mı?
- ▶ eğitimde fırsat eşitliği
- ▶ yalnızca erişimi sağlamak yeterli mi?
- ▶ kullanma becerilerinin kazandırılması

30 / 36

İşsizlik

- ▶ bilişim teknolojileri işsizliğe yol açıyor mu?
- ▶ *evet*: otomasyon nedeniyle pek çok insan işinden oldu
- ▶ *ama*: pek çok yeni iş alanı yarattı
- ▶ işler nitelik değiştirdi: daha fazla eğitim gerektiriyor

31 / 36

Bilişim Sektöründe Çalışma Koşulları

- ▶ iş güvencesi
- ▶ işten çıkarmalar yaygın
- ▶ proje bazında geçici işçilik yaygın
- ▶ taşeronluk ve küreselleşme: işler başka ülkelere gidiyor
- ▶ çalışma saatleri
- ▶ mesai saatleri dışında çalıştırma yaygın
- ▶ fazla mesai, tazminat zorlukları

32 / 36

İşyerinde Gözetleme

- ▶ çalışanlar mesai saatlerinde İnternet'e iş dışı amaçlarla bağlanıyor
- ▶ işverenler çeşitli önlemler alıyor
- ▶ web kullanımının gözetlenmesi
- ▶ iletişim kanallarının (e-posta, mesajlaşma) gözetlenmesi
- ▶ mahremiyet sorunları yaratıyor

33 / 36

İşyerinde Gözetleme

- ▶ çalışanlara gözetleme yapıldığının açıkça bildirilmesi
- ▶ çalışanların kendileriyle ilgili toplanan bilgileri görebilmesi ve itiraz edebilmesi
- ▶ toplanan veriye göre değerlendirme yapmadan önce verinin doğrulanması

34 / 36

Evden Çalışma

- ▶ evden çalışma (*telecommuting*)
- ▶ şirketler için cazip: ofis kiralari yüksek
- ▶ kadınların katılımı, özellikle doğumdan sonra
- ▶ engellilerin katılımı
- ▶ işten çıkartmalar ve yükseltmelerde dezavantaj
- ▶ çalışma saatleri belirsizleşiyor

35 / 36

Kaynaklar

Okunacak: Tavani

- ▶ Chapter 10:
Social Issues I: Equity and Access, Employment and Work

36 / 36